

**ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ
ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ Α΄ ΑΘΗΝΩΝ**

19 Οκτωβρίου 2020

ΕΡΩΤΗΣΗ

Προς την Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, κ. Νίκη Κεραμέως

Θέμα: « Μείζονα θεσμικά προβλήματα στην ειδική αγωγή »

Κυρία Υπουργέ,

Σχετικά με την κατάσταση στα σχολεία, όπως διαμορφώνεται μετά την έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς, το Διοικητικό Συμβούλιο του Πανελληνίου Επιστημονικού Συλλόγου Ειδικής Αγωγής-Π.Ε.Σ.Ε.Α. παρατηρεί ότι τα προβλήματα εστιάζονται κυρίως στην έλλειψη διδακτικού προσωπικού, στον μεγάλο αριθμό μαθητών στις σχολικές αίθουσες στα αστικά κέντρα αλλά και στην καταστρατήγηση της εκπαιδευτικής νομοθεσίας, με πλήθος παρερμηνειών από στελέχη της εκπαίδευσης, δυσχεραίνοντας την φοίτηση των μαθητών ΑμεΑ και ΑμεΕΑ.

Όσον αφορά συγκεκριμένα στην Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, ο διορισμός μόνιμων Εκπαιδευτικών ΕΑΕ, ΕΕΠ, ΕΒΠ αποτελεί κατ' αρχάς μία θετική πολιτική πράξη. Παρ' όλα αυτά, το σημερινό σχολείο δίνει ελάχιστη βαρύτητα σε τομείς της ανάπτυξης των παιδιών, όπως η επικοινωνία, οι κοινωνικές δεξιότητες, το αυτό-συναίσθημα, έχοντας χαρακτηριστικά «κρατικής

διδασκτικής» που μετατρέπει την εκπαιδευτική πράξη σε ομοιόμορφους τεχνικούς χειρισμούς, που βάζουν στην άκρη τον εκπαιδευτικό- είτε της γενικής είτε της ειδικής εκπαίδευσης- αγνοώντας τους μαθητές με τις όποιες ανάγκες και ιδιαιτερότητες, ιδιαιτερότητες που τους χαρακτηρίζουν τόσο σε ατομικό - ψυχολογικό επίπεδο όσο και σε κοινωνικό – πολιτισμικό – οικονομικό – πολιτιστικό επίπεδο.

Επιπλέον, η παιδαγωγική της ένταξης των μαθητών με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο κοινό σχολείο προσκρούει στην άκαμπτη οργάνωση, δομή και λειτουργία του σύγχρονου σχολείου, η οποία αποτυγχάνει να ανταποκριθεί στις διαφορετικές ανάγκες των μαθητών, με πρακτικές που πιθανόν να παρεμποδίζουν σε μικρό ή μεγάλο βαθμό την επιτυχή συμμετοχή στη συνήθη μαθησιακή διαδικασία, επαναφέροντας στο προσκήνιο με μεγαλύτερη ένταση τα ζητήματα της διαφοράς και της διαφοροποίησης στις γενικές σχολικές τάξεις.

Σήμερα και ύστερα από την ολοκλήρωση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, μία δράση η οποία υλοποιείται με ευθύνη του Υπουργού Επικρατείας ως Συντονιστικού Μηχανισμού βάσει του άρθρου 69 του ν. 4488/2017, ερχόμαστε αντιμέτωποι με μία κατεξοχήν εφαρμογή της επιτελικής λειτουργίας του Κράτους, ενώ σύμφωνα με τον νόμο 4622/2019 στο Στόχο 12: *«Εκπαίδευση και Κατάρτιση για όλους»* αναφέρονται τα εξής: *«10. Προβαίνουμε σε αποτίμηση του θεσμού των Τμημάτων Ένταξης και της Παράλληλης Στήριξης. Συγκεντρώνουμε στοιχεία από σχολικές μονάδες, εκπαιδευτικούς, γονείς, φορείς, ΚΕΣΥ και υλοποιούμε βελτιωτικές αλλαγές...»*

Παρά τη θετική κατεύθυνση στην προσπάθεια και πρωτοβουλία για την ενίσχυση της Ε.Α.Ε. καθώς και τη βελτίωση των δομών αυτής προς όφελος των μαθητών με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, η κατάργηση των ΚΕΔΔΥ και η ίδρυση των ΚΕΣΥ, φέρει τη διάγνωση να αποδίδεται πλήρως στα Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα (ΙΠΔ), τα οποία αποτελούν μηχανισμό της ελληνικής κρατικής νοσοκομειακής δομής υγείας, η οποία με τη σειρά της αποτελεί έναν από τους πλέον προβληματικούς τομείς της κρατικής διοίκησης.

Επίσης η συρρίκνωση των σχολικών δομών, οι συγχωνεύσεις, οι υποβαθμίσεις σχολικών μονάδων και οι προσπάθειες αλλοίωσης του ρόλου των Τμημάτων Ένταξης (Τ.Ε.) καθώς και της κατάργησής τους με την υποκατάσταση του εκπαιδευτικού του Τ.Ε. σε ρόλο εκπαιδευτικού Παράλληλης Στήριξης, έφεραν δυστυχώς βαρύ πλήγμα στο κοινωνικό και εκπαιδευτικό μοντέλο καθώς και στη διαχείριση του μαθητικού πληθυσμού με αναπηρίες και ειδικές μαθησιακές δυσκολίες. Η αντίληψη περί *«συγκοινωνούντων δοχείων»* παραβλέπει το γεγονός ότι οι δύο

Θεσμοί εκπαιδευτικής υποστήριξης είναι διαφορετικοί και σχεδιασμένοι να εξυπηρετούν διαφορετικές ανάγκες.

Το Π.Ε.Σ.Ε.Α. μάλιστα εξέφρασε την έντονη διαμαρτυρία του για τον अपαράδεχτο χαρακτηρισμό των Τ.Ε. σε επίσημο κείμενο της Ε.Σ.Α.Μ.Ε.Α. «...ως “καιάδα” των γενικών σχολείων...», τονίζοντας ότι τα Τμήματα Ένταξης αποτελούν το σημαντικότερο κύτταρο ανάπτυξης της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης στα γενικά σχολεία, διότι προσφέρουν ομαδική και εξατομικευμένη διδασκαλία στους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες και αναπηρία, συμβάλλοντας σημαντικά στην κοινωνικοποίησή τους και αποκλείοντας τον ιδρυματισμό τους.

Η εφαρμογή της ενταξιακής πολιτικής βεβαίως δεν εξαρτάται από την αλλαγή του «σκοπού» των Τμημάτων Ένταξης ούτε από την υιοθέτηση μεταφρασμένων όρων («*συνεκπαίδευση*», «*συμπερίληψη*» κ.ά.), αλλά μέσα από την ανάπτυξη πολιτικής σκέψης και δράσης που θέτουν σε πρώτο πλάνο το ζήτημα της διαφορετικότητας και των κοινωνικών προσδιορισμών της. Η συμπεριληπτική εκπαίδευση, που αποτελεί προτεραιότητα της εκπαιδευτικής πολιτικής, τουλάχιστον ως ρητορικό σχήμα, δεν αποτελεί τον σκοπό αλλά το μέσο που συμβάλλει στη δημιουργία μιας συμπεριληπτικής κοινωνίας.

Για να ανταποκριθεί λοιπόν στις προϋποθέσεις ενός «*σχολείου για όλους*» τους μαθητές, χρειάζεται να αλλάξει ο χαρακτήρας του σημερινού εκπαιδευτικού συστήματος και να γίνει πιο αποκεντρωμένο, πιο ευέλικτο, πιο δημοκρατικό με έμφαση στη σχολική μονάδα, στην καλύτερη οργάνωση και υποδομή, με παράλληλες αλλαγές στο κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο.

Ένα μήνα μετά την έναρξη της σχολικής χρονιάς, η εκπαιδευτική πράξη όπως υλοποιείται, έρχεται σε αντίθεση με την όποια προσπάθεια εναρμόνισης της φιλοσοφίας του εκπαιδευτικού συστήματος με την πολιτική της ένταξης και των ίσων ευκαιριών.

Η πραγματικότητα, όπως βιώνεται στα σχολεία εν μέσω πανδημίας, γίνεται δυσκολότερη με την εμφάνιση πολλών αντιφατικών εκπαιδευτικών πρακτικών, που δημιουργεί πολλά εμπόδια στην εκπαίδευση των παιδιών με αναπηρία και αυτών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Η ερμηνεία διατάξεων, που βρίσκονται διάσπαρτες σε πολλούς νόμους, κατά το δοκούν από κάθε Διεύθυνση Εκπαίδευσης ακόμα και από κάθε σχολική μονάδα, αποτελεί γεγονός που πολλές φορές οδηγεί στην παραβίαση των δικαιωμάτων των παιδιών αλλά και των εργασιακών σχέσεων και αρμοδιοτήτων των εκπαιδευτικών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η εφαρμογή της Παράλληλης Στήριξης (Π.Σ.) όπου με σαφήνεια ο νόμος 3699/2008 ορίζει ότι το Κ.Ε.Σ.Υ. με γραπτή γνωμάτευσή του καθορίζει τις ώρες παράλληλης στήριξης κατά περίπτωση, είναι αρμόδιο και έχει

την ευθύνη υλοποίησης, εποπτείας και υποστήριξης αυτής. Σε διάφορα Κ.Ε.Σ.Υ. αλλά και Διευθύνσεις Π.Ε., λόγω των ελλείψεων σε διορισμούς αναπληρωτών εκπαιδευτικών και της μη ικανοποίησης όλων των αιτημάτων των μαθητών που χρήζουν Π.Σ. έχουν απευθύνει οδηγίες προς τους Συλλόγους Διδασκόντων (Σ.Δ.), να ορίσουν αυτοί τις ώρες και την ανάθεση μαθητών στους αναπληρωτές εκπαιδευτικούς, μεταβιβάζοντας αρμοδιότητες και ευθύνες σε αναρμόδια όργανα.

Επισημαίνεται ότι η Παράλληλη Στήριξη (Π.Σ.) βάσει του νομικού πλαισίου, αποτελεί Θεσμό της Ειδικής Εκπαίδευσης και ενταξιακό Πρόγραμμα παρέμβασης, που σκοπεύει στην συμπερίληψη των μαθητών στο γενικό σχολείο (άρθ. 48 του ν.4415/6-9-2016) και ως εκ τούτου δεν αποτελεί «μάθημα» ώστε *«ο Σύλλογος Διδασκόντων (να) αποφασίζει, ύστερα από εισήγηση του Διευθυντή του σχολείου, την ανάθεση στο διδακτικό προσωπικό της διδασκαλίας των μαθημάτων στις τάξεις και τα τμήματα»* (άρθ. 39 ΦΕΚ 1340/16-10-2002 Τ' Β).

Εξόχως αντιπαιδαγωγική είναι επιπροσθέτως η πρακτική που προωθούν οι Διευθύνσεις, με την εφαρμογή της εγκυκλίου 163629/ΓΔ4/4-10-2016 σύμφωνα με την οποία *«εκπαιδευτικοί που δεν συμπληρώνουν το διδακτικό τους ωράριο και στη σχολική μονάδα, που υπηρετούν, υπάρχουν εγκεκριμένα αιτήματα για Παράλληλη Στήριξη μαθητών, δύναται να συμπληρώνουν το διδακτικό τους ωράριο για την υποστήριξη αυτών, εφόσον δεν έχει συμπληρωθεί ο αριθμός διδακτικών ωρών υποστήριξης των μαθητών, όπως προτείνεται από το ΚΕΣΥ. Το σύνολο των εκπαιδευτικών που υποστηρίζουν κάθε μαθητή δεν μπορεί να υπερβαίνει συνολικά τους τέσσερις»*, αλλοιώνοντας το σκοπό του Θεσμού και η Π.Σ. να καταλήγει να έχει τη μορφή απλής φύλαξης του μαθητή.

Μεγάλο πρόβλημα αποτελεί το γεγονός ότι εδώ κι αρκετά χρόνια, πολλά κονδύλια από την Ε.Ε. πηγαίνουν για την Ε.Α.Ε., χωρίς ωστόσο να έχει αναβαθμισθεί η εκπαίδευση των παιδιών με αναπηρία/εκπαιδευτικές ανάγκες. Η Ε.Α.Ε. εξακολουθεί να χρηματοδοτείται από Διάφορα Ευρωπαϊκά Προγράμματα, χωρίς να προβλέπονται κονδύλια από τον Κρατικό Προϋπολογισμό ώστε να μην μπορεί να πραγματοποιηθεί ένας μακροχρόνιος προγραμματισμός, με αποτέλεσμα αυτού να έχουμε την *«εφεύρεση»* νέων *«καινοτόμων»* προγραμμάτων, ώστε να αντιμετωπιστούν οι λειτουργικές / οικονομικές ανάγκες της ΕΑΕ από το ΕΣΠΑ (Πρόγραμμα με ημερομηνία λήξης) όπως η Π.Σ. και παλαιότερα –το 2015- του Υποστηρικτικού Προσωπικού μέσω του ΟΑΕΔ με πεντάμηνες συμβάσεις.

Σήμερα το Υπουργείο Παιδείας προχωρά σε γενίκευση των παραπάνω με τρίμηνες συμβάσεις αναπληρωτών εκπαιδευτικών σε όλη την εκπαίδευση. Έτσι για το σχολικό έτος 2020 – 2021 η

ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας, εκμεταλλεόμενη την τραγική συγκυρία της πανδημίας, επιτίθεται στα εργασιακά δικαιώματα των Εκπαιδευτικών της γενικής και της Ειδικής Αγωγής, του ΕΕΠ και του ΕΒΠ με τη θεσμοθέτηση προσλήψεων με τριμηνιαίες συμβάσεις εργασίας.

Εν προκειμένω, αποτελεί επιτακτική ανάγκη η Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση να χρηματοδοτηθεί από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, για την υποστήριξη των εκπαιδευτικών της δομών σε κάθε γεωγραφικό διαμέρισμα, αφού γίνει η καταγραφή όλων των παιδιών και των εκπαιδευτικών τους αναγκών, βάσει των δικαιωμάτων και της ισότητας όλων των παιδιών. Ο πολυσύνθετος πληθυσμός των παιδιών με αναπηρία/εκπαιδευτικές ανάγκες, έχει την ανάγκη συνέργειας και συντονισμού των διαφόρων φορέων που ασχολούνται με τα παιδιά ΑμΑ και ΑμΕΕΑ και τις οικογένειές τους για εξοικονόμηση πόρων, ποιοτική και αποτελεσματική παρέμβαση.

Είναι σαφώς καθήκον της Πολιτείας για τους μαθητές ΑμΑ και ΑμΕΕΑ να *«παρέχονται αποτελεσματικά εξατομικευμένα μέτρα υποστήριξης, σε περιβάλλοντα που μεγιστοποιούν την ακαδημαϊκή και κοινωνική ανάπτυξη, σύμφωνα με το στόχο της πλήρους ενσωμάτωσης»* (ν.4074/2012, Άρθ. 24.).

Τέλος, αδήριτη ανάγκη αποτελεί η κατάργηση του μέγιστου αριθμού των μαθητών ανά τμήμα στα σχολεία, όχι μόνο λόγω της πανδημίας αλλά κυρίως για παιδαγωγικούς λόγους, με ιδιαίτερη βαρύτητα για τους μαθητές ΑμΑ και ΑμΕΕΑ: *«ο αριθμός ατόμων σε έναν ορισμένο χώρο επιδρά στον ψυχισμό και τη συμπεριφορά του υποκειμένου και ιδιαίτερα των παιδιών, διότι στην ηλικία αυτή αναπτύσσονται νοητικά και κοινωνικά μέσα από τις κοινωνικές τους συναναστροφές, οι οποίες διαμορφώνονται σε σημαντικό βαθμό από στοιχεία του περιβάλλοντος στο οποίο δρουν».*

Δεδομένων των προαναφερθέντων, ερωτάσθε:

- 1) Προτίθεστε να προβείτε σε διάλογο με όλους τους εκπροσώπους των συλλογικών φορέων και τους γονείς και κηδεμόνες των παιδιών με αναπηρίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, με στόχο την υλοποίηση του σκοπού της ειδικής εκπαίδευσης, προς όφελος όλων των παιδιών με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες;
- 2) Πως πιστεύετε ότι πρέπει να εφαρμοστεί η Ε.Α.Ε., έτσι ώστε ο μαθητής ΑμΑ και ΑμΕΕΑ να γίνει ανεξάρτητο και παραγωγικό μέλος της κοινωνίας στα πλαίσια των δυνατοτήτων του;

- 3) Προβλέπεται να αλλάξει η πρακτική της ένταξης στις γενικές τάξεις των ΑμεΑ και των ΑμΕΕΑ- πρακτική που πιθανόν παρεμποδίζει σε μικρό ή μεγάλο βαθμό την επιτυχή συμμετοχή στη συνήθη μαθησιακή διαδικασία, ενώ επαναφέρει στο προσκήνιο με μεγαλύτερη ένταση τα ζητήματα της διαφοράς και της διαφοροποίησης στις γενικές σχολικές τάξεις- σε μία διαφοροποιημένη οργάνωση της μαθησιακής διαδικασίας;
- 4) Ποια μέτρα θα λάβετε έτσι ώστε ο καθορισμός της εξέτασης των παιδιών αυτών και η διάγνωση από τα Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα (ΙΠΔ) να μην καθυστερεί δραματικά, αναγκάζοντας τους επισπεύδοντες γονείς και κηδεμόνες να προσφεύγουν στα αντίστοιχα ιδιωτικά κέντρα;
- 5) Θα υπάρξουν νομοθετικές ρυθμίσεις προκειμένου να λήξει η προσπάθεια αλλοίωσης του ρόλου των Τμημάτων Ένταξης (Τ.Ε.) καθώς και της κατάργησής τους με την υποκατάσταση του εκπαιδευτικού του Τ.Ε. σε ρόλο εκπαιδευτικού Παράλληλης Στήριξης και προκειμένου αυτά να αποτελέσουν κύτταρα ομαδικής και εξατομικευμένης διδασκαλίας, που θέτουν ξεκάθαρα σε πρώτο πλάνο το ζήτημα της διαφορετικότητας και των κοινωνικών προσδιορισμών της;
- 6) Θα διατεθούν κονδύλια από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, για την πραγματοποίηση ενός μακροχρόνιου προγραμματισμού για την Ε.Α.Ε., επικουρούμενης από εξειδικευμένα υλικά, εξοπλισμό, ειδικούς χώρους, ειδικές υποστηρικτικές υπηρεσίες (διαγνωστικές, ιατρικές, ψυχολογικές, εκπαιδευτικές), ειδικά προγράμματα, ειδικές τεχνικές διδασκαλίας, έτσι ώστε ο σκοπός του θεσμού και η Π.Σ. να μην καταλήγει να έχει τη μορφή απλής φύλαξης του μαθητή, λόγω έλλειψης εξειδικευμένων εκπαιδευτικών;
- 7) Θα προβείτε στην κατάργηση του μέγιστου αριθμού των μαθητών ανά τμήμα στα σχολεία- όχι μόνο λόγω της πανδημίας- αλλά κυρίως για παιδαγωγικούς λόγους, με ιδιαίτερη βαρύτητα στους μαθητές ΑμεΑ και ΑμΕΕΑ;
- 8) Πιστεύετε πως χρειάζεται να αλλάξει ο χαρακτήρας του σημερινού εκπαιδευτικού συστήματος και να γίνει πιο αποκεντρωμένο, πιο ευέλικτο, πιο δημοκρατικό με έμφαση στη σχολική μονάδα στην καλύτερη οργάνωση και υποδομή, με παράλληλες αλλαγές στο κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο;

Η ερωτώσα Βουλευτής

Αγγελική Αδαμοπούλου

Βουλευτής Α΄ Αθηνών, ΜέΡΑ25